

Տիգրան Սարգսյանը ՄԱԿ-ում դեսպան

Քանի որ առայժմ դաժանակամ որեւէ սեղեկություն չկա... Տիգրան Սարգսյանի հետագա դաժանակամ...

իր աշխատանքը «մեր երկրի համար չափազանց կարեւոր» դեսպանի դաժան...

Հիշեցնենք, որ այլ լրատվամիջոցներ, միջոցներ Սարգսյանին դեսպան էին ուղարկել...

ԼՈՒՐԵՐ ՆԻՒ ԵՈՐՔԵՆ

Թուրք մտաւորական Ումիթ Քուրթը Հայոց կողոպտուած կայուածներուն մասին

դուրը սեղացի թուրք հասարակութեան կողմէ: Ինչդէս ծանօթ է, Այնթափի եւ Կեսարիոյ...

Դասախօսը, որ իր կարգին ծնած է Այնթափ... Բացառութիւններ Այնթափի ծանօթ հայ ընտանիքներու...

Պարոն Քուրթ շատ շուտով միջոցառման հրահանգները...

Ներկայումս առիթ տրուեցաւ, դասախօսութեան ամարտին,...

Բարի վերադարձ դէպի հայրենիք

Ապրիլի 15-ին, ամերիկացի պարտեար Նազար Նազարեանի...

յութիւնը հասցուց արեւմտեան դիւանագիտական մակարդակի: Արցախի հարցով...

Այս հաւաքոյթին իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին...

ՊՐՆ. Նազար Նազարեան առաջարկեց բաժակ բարձրացնել...

Ապրիլ ամսուան ընթացքին սեղի ունեցան նմանօրինակ...

ՅԱՐՈՒԹ ՎԱՐՍՅՈՒՆՆԵՐ, ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Կարողացա՛վ լավ, չկարողացա՛վ էլ ավելի լավ: Ու անգամ դա մախազահ Սարգսյանը...

Մյուս կողմից, եթէ ՕԵԿ-ին ընդդիմություն են նշանակուած բոլորի սիրն առած...

Իսկ ընդհանրապէս՝ աշխարհն աշխարհով, մերում մշակուած եւ դարբերուած...

ՔԱՅԼ

կասակազի երեսասարդ հովվին, որ զվարճանալու համար...

դա սովորաբար վերածվում է թամբասայի եւ երկար ժամանակ...

«Ընդդիմություն ենք»։ Բայց իսկական ընդդիմությունն այն է, որ ոչ թէ սոցալական...

Իսկ թէ ի՞նչ է նոր քաղաքական իրավիճակի մասին...

Հիշեցնենք, որ ՕԵԿ-ը, արդյո՞ք հովվաբարական մայրամասեր կառավարող...

«ՅՅ մախազահի» սահմանադրական բարեփոխումների հանձնաժողովում...

Գ.Գ.- Գավառաբար ԳՅԴ-ի՝ կուսակցական մանչու մասին...

Մարտի 23-ին իսրայելական «Globes» ֆինանսական օրաթերթը հայտարարեց, որ ավելի քան 10 ընկերություններ հայտ են ներկայացրել մասնակցելու իսրայելական օֆշորային Լեվիաթան դաշտից դեղի հարավային թուրքիա ձգվող բնական գազի ստորջրյա խողովակաճարի շինարարության մրցույթին (սենդերին)։ Հայտարարությանը հետևեց թուրքական «Today's Zaman»-ի հաղորդումն այն մասին, որ իսրայելի վարչապետ Բենիամին Նաթանյահուի էներգետիկայի եւ անվտանգության հարցերի անձնական ղեկավար Մեյրազ Մեյրազն ու թուրքիայի Ազգային անվտանգության կազմակերպության ղեկավար Հաֆան Ֆիդայնը հանդիմել են ֆինանսավորում երկու երկրների միջև հարաբերությունները կանոնավորելու եւ դեմադրանքներ վերաբերելու հարցերը։

Իսրայելն ու թուրքիան սարածաբանում մեկուսացված են զգում եւ դա դաժան է, որ մասնակցելու համաձայնությանը, մասնավորապես հիմա, երբ թուրքիայի իշխող կուսակցությունը վերջին ընտրությունների արդյունքներով անհաջողակ է լինում իր դիրքերը երկրում։ Չնայած սեփականական եւ ֆաբրիկայի սարքեր խոչընդոտներ գրեթե անհնարին են դարձնում մասն խողովակաճարի շինարարությունը մոտ աղաճայում, այդուհանդերձ ֆաբրիկային զսնում են, որ դա կարող է որդեկացնել ցածրարժեքի ծառայել կանոնավորելու դիվանագիտական հարաբերությունները երկու երկրների միջև եւ խթանելու փոխապահակ մեղմումները։

Վերլուծություն

Երկու երկրների իշխող կուսակցությունների (Երդողանի «Արդարություն եւ բարգավաճում» եւ Նաթանյահուի «Լիկուդ») հարաբերությունները չափազանց լարված էին 2010 մայիսին տեղի ունեցած «Մավի Մարմարայի» միջադեպից հետո։ Սկզբնական ժամանակահատվածում թուրքիան հույսը դրել էր «արաբական գարնան» վրա, որդեկացնելու իր իշխող կուսակցության հեղինակությունը, բայց երբ սարի անց, երբ թուրքիայի ազակցած իսլամիստ կուսակցությունները Եգիպտոսում եւ այլուր հեղինակազրկվեցին եւ ջախջախվեցին, Աճկարան դեպք է փոխել իր մարտավարությունը։ Թուրքիայի խնդիրները աս են։

Լեվիանի երկրներից դուրս, Բաղդադի հետ լարվածությունը չի թուլանում, որովհետեւ Երդողանը փորձում է էներգետիկայի ոլորտում առանձին դաշտանագրեր կնքել Զուրհիսանի ժամանակին կառավարության հետ։ Թուրքիան մասնավորություն ունի, որ Մ. Նահանգներ-Իրան մերձեցման հետեւում արածաբանական շինարարությունը կմեծանա։ Մյուս կողմից էներգետիկայի ոլորտում Մոսկվայից կախվածությունը մասն խոցելի է դարձնում։ Իսկ վերջին ժամանակի սկանդալները կապված Ֆեթուլլահ Գյուլենի շարժման հետ դարձապես առավել մեկուսացնում են մասն սարածաբանական գրաված իր նախկին դիրքից։ Ներքին ձակարակում էլ գործերը բարկոճի են։ Զուրհիսանի հետ խաղաղության գործընթացը դադարեցված է, իսկ սնտեսությունն էլ ամերիկյան դաշնային դաժան զուսարների ասիականական նվազեցման հետեւում կմեծանա եզրին է զսնվում։

Հակառակ այս արգելիներին, խուսանավելու սարքերակները չեն դադարում։ Մինչ իսրայելի հետ ավանդական գործընկերությունը սուժե էր ֆաբրիկայի դաշտում, առեւտրաբանականությունը երկու երկրների միջև գրեթե կրկնապատկվել էր 2009-13 սարիների ընթացքում, 2,6 միլիարդ դոլարից հասնելով 5,1 միլիարդ դոլարի։ Հետախուզության ոլորտում բարձրասիճան հանդիմունքները հասկապես Սիրիայում ան-

կայունության եւ ջիհադիստների գործունեության վերաբերյալ նույնպես ասուանակվել էին։

Այնպես որ «Մավի Մարմարայի» միջադեպի փոխապահակում շարժ անհամաձայնությունները խոչընդոտ չեն հանդիսանում այլ ֆինանսավորման անցկացմանը։ Մարտի 27-ին հրատարակված հաղորդագրության համաձայն իսրայելի դաշնային ղեկավար Մուստաֆա Յալաբըրը համաձայնել է թույլ տալ, որ շինարարութ է լեվիաթան սարածաբանությունը առավել Գազայի գոտի, որդեկացնել այնտեղ կառուցվող թուրքական հովանավորությունը մի հիվանդանոց։ Հասակ է, որ կողմերից ոչ մեկը կապերի վերջնական խզումի մտադրություն չի ունեցել։ Իսկ հիմա, երբ Երդողանի կառավարությունը հաղթանակ է աղաճակվել իր երկրում, երկու երկրների հարաբերությունները կարող են կարգավորվել խիզախ, նոր նախաձեռնությունների շնորհիվ։

Խողովակաճարի կառուցման խոչընդոտներ

Հարաբերությունների չզոյության հետեւում Թուրքիան չէր կարողանում մասնակցել Արեւելյան Միջերկրականի

համար շինարարական ծախսերը։ Սա մասնակցում է, որ խողովակաճար անցնելու է Լիբանանի եւ Սիրիայի սարածությունը, որոնցում ֆաբրիկայի եւ անվտանգության ռիսկերը բավական մեծ են եւ ենթակա հաճախակի բռնկումների։ Դա մասնակցում ու Բեյրութը բացահայտներն դեմ են արտահայտվել մասն սարքերակին։ Միակ սարքերակը մնում է օգտագործել կիորական ջրային սարածություն, որի համար էլ անհրաժեշտ է Նիկոսիայի թույլտվությունը։ Հետեւաբար՝ նաեւ թուրքիորական դիվանագիտական մերձեցում։ Կիորսը բազմաթիվ անգամներ հասկացրել է, որ խողովակաճարի շինարարությունը իր համաձայնությունը չի տա, մինչեւ թուրքիան, որը միակ հովանավոր է «Հյուսիսային Կիորսի թուրքական հանրապետության» (*), չճանաչի Կիորսի հանրապետության սարածաբանական ղեկավարությունը եւ վերջ չդնի կղզու 40-ամյա անջատվածությանը։ Տարածաբանի այս անեմախթին հարցի լուծումը երկար ժամանակ էլ անդուլ ջանքեր է դաժանում, ինչը խողովակաճարի գործարկման համար նախատեսված 2017-ի ժամկետը խիստ կասկածելի է դարձնում։

Շուրթունը չի ազդել ընկերության գործունեության վրա, որը ասուանակում է ընդլայնվել։ 2012-ին «Զորլուն» 277 միլիոն դոլար է ներդրել բնական գազի «Արդող եւ Ռամաս Նեգել» ընկերությունում։

Եթե թուրքիան իսրայելի հետ հաշտեցման ֆաբրիկայություն է վարում, աղա խելամիս ֆայլ կլինի օգտագործել մասն կորորոգացիայի հնարավորությունները, որը սերս կապեր ունի եւ Իսրայելի, եւ Թուրքիայի կառավարող շինարարների հետ։

Իսրայելն ու Թուրքիան կարծես դաժան են հարաբերությունների կարգավորմանը։ Հասկանալով իր մեծամասկան, հավակնոս մարտավարության ձախողումը, Երդողանը հետ դարձ է կասարել դեղի իր ավանդական դաշնակցային կառույցներին։ Երդողանական մրցակից եւ նույնիսկ թեմամի վարչակարգերով՝ Աճկարան դաժան հարկարված է դաշնակից ունեւնալ սարածաբանում։

Իր հերթին Իսրայելի սահմաններում անկայունությունը հասել է աննախադեղ ծավալների։ Կա նաեւ Մ. Նահանգներ-Իրան մերձեցման հետեւում-

Թուրքիա եւ Իսրայել։ Մերձեցում լարված սարիներից հետո

Ներկայումս ֆինանսավոր էներգետիկ մի խողովակաճարի կառուցման ծրագիրը կարող է վերականգնել Թուրքիայի եւ Իսրայելի միջև վերջին սարիների խզված հարաբերությունները։ Այս անգամ այս հարցն է հայտնվել «Stratfor» գլոբալ հետախուզության շաբաթահանդեսի ուշադրության կենտրոնում։

Մրցույթի հավանական մասնակիցները

Հակառակ բազմաթիվ խոչընդոտների, ծրագիրը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել։ Հայտարարված մրցույթին մասնակցող ավելի քան մեկ սասնյակ ընկերություններից երկուսը, ըստ հաղորդագրությունների, թուրքական են։ «Չորլու Գրուլդը» եւ «Թուրքաս Փեթրոլը»։ Վերջինս մրցույթին մասնակցում է գերմանական «RWE» էլեկտրասարավորումների ընկերության հետ միասին։ «Չորլուն», որը ղեկավարում է միլիարդատեր Ահմետ Նազիֆ Չորլուն, Թուրքիայում ամենամեծ կորորոգիաներից մեկն է եւ ֆաբրիկայի սերս հարաբերություններ ունի իշխող AKP կուսակցության հետ։ Սամբուլի եվրոպական ափին «Չորլու Բոլդիզը» կառուցել է 2,5 միլիարդ արժողությամբ «Չորլու Սենթըր»։

Բայց «Չորլուն» ներառված էր 2013 թվի ղեկսեմբերի 17-ի կոռուպցիոն հետախուզությունների մեջ՝ դաշնանագրային գործարքների ժամանակ օրինախախտումներ թույլ տված լինելու համար։

Ընկերությունը խոչոր մեղմումային ծրագրեր է իրագործում Իսրայելում, հասկապես էլեկտրակայանների կառուցման բնագավառում։ Իսրայելաթուրքական դիվանագիտական լարվա-

նով ուժերի վերադասավորման խնդիրը սարածաբանում։ Այնպես որ, Թուրքիա-Իսրայել հարաբերությունների անհաջողակ անհրաժեշտ է միասնաբար հակակոռուպցիոն համար մասն վերադասավորումը։ Մեկուսացված զգալով երկուսն էլ բնական են համարում հաշտեցումը (**):

Պաշտպանության եւ հետախուզության բնագավառներում համագործակցելով եւ փոխապահակ մեղմումներով երկու երկրները համոզված են, որ կկարողանան դեմ առնել Իրանի հետեցիտե անող ազդեցությանը՝ սարածաբանական Կիորսի հարցի անհավանական լուծումը եւ խողովակաճարի կառուցման հետ կապված ֆաբրիկայի եւ սեփականական խոչընդոտները կարող են ձախողեցնել ծրագիրը, բայց դրա կարճաժամկետ ֆաբրիկայի մասնակցությունն այն է, որ «կամրջում» է, դարձյալ միջանց է մերձեցումն նախկին երկու դաշնակիցներին։

Թարգմ. Տ.Օ.

(*) Զակերսները՝ խմբագրության կողմից։ Ծ.հ.։
(**) Ըստ մեզ դեպ չէ անստել այն փաստը նաեւ, որ մոսկուն է Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեկիցը, եւ Թուրքիան սիրով է վերսին մերձեցնալ հրեական դեմաքայանը, անուշահետ երբեք խզվել էր վերջինից։ Ծ.հ.։

